

Mercè Rodoreda

Visat núm. 3

(abril 2007)

per Carme Arnau

Mercè Rodoreda (1908-1983) és la novel·lista més important de la literatura catalana i, també, la més traduïda, sobretot, *La plaça del Diamant* (1962).

Nascuda a Barcelona, va viure en diverses ciutats europees, a París i Ginebra, de manera especial, i va ser testimoni dels esdeveniments històrics capitals del segle XX, de dues guerres: la Civil, a Catalunya i la Mundial, a França. La primera va representar un llarg exili, que abraça el gruix més important de la seva vida, la segona, una experiència dramàtica, i tot plegat va fer que assolís una profunda maduresa humana i, de retop, literària; de fet, la seva vida és ben bé la d'una novel·lista —ella afirma haver viscut com s'ha de viure, perillosament.

Mercè Rodoreda pertany plenament al segle XX, qualificat de tenebres, amb guerres, exilis i règims totalitaris, que s'emmirallen en la seva producció d'una manera essencial; es tracta d'una narrativa que se centra en la vida interior dels seus personatges, seguint la línia dels novel·listes europeus que sempre admirà, de Tolstoi a Proust, passant per Virginia Woolf i James Joyce, entre d'altres, una línia que actualitzà i va fer personal.

De la producció d'abans de la guerra, Rodoreda només va acceptar *Aloma* (1938), que tornà a escriure el 1969; es tracta del retrat d'una adolescent sensible i solitària, una figura del tot convincent, perquè Rodoreda és una hàbil creadora de personatges; semblantment, s'hi retrata una Barcelona —escenari de gairebé tota la seva producció—, plena d'atractiu, però, d'un temps històric ja conflictiu, amb els carrers tacats de sang, que anuncien una guerra propera. De fet, en el pròleg de la seva última novel·la, de títol prou explícit, *Quanta, quanta guerra...* (1980), Rodoreda destaca que, al voltant de la seva generació, hi ha una intensa circulació de sang i de morts i que, per aquest motiu, en les seves novel·les, la guerra sempre hi surt. És el cas de les més reconegudes, *La plaça del Diamant* i *Mirall trencat* (1974); en aquesta darrera, obra de gran complexitat, la Guerra Civil posa un punt i final, tan abrupte com tràgic —amb foc i flames, literalment—, al ric entramat de personatges i d'històries; es tracta d'una mena de retaule de la Barcelona burgesa, que abraça ben bé una època, des del tombant del segle XIX, fins a la Guerra Civil. L'autora, amb un profund coneixement de la vida i dels replècs més amagats de l'home —amb el relleu de l'inconscient i dels somnis—, demostra, que domina, amb perícia, els recursos i les tècniques narratives més diverses —també del fulletó—, per atreure el lector, sense renunciar mai a una exigència literària, que caracteritza la seva essencial producció.

Pel que fa a *El carrer de els Camèlies* (1967), resulta també evident l'empremta de la guerra, amb una protagonista sense nom, que s'ha de dedicar a la prostitució per sobreviure en la Barcelona de la postguerra, amb el record dels morts i mancada, no només de vitalitat, sinó també d'identitat. Un

cop més Rodoreda demostra la veritat i, també, el valor simbòlic dels seus personatges, sobretot femenins, les grans protagonistes de la seva obra. En canvi, la guerra i l'amor, els seus dos temes centrals, assoleixen un valor gairebé mític, amb una protagonista que es diu Eva, a *Quanta, quanta guerra...*, on reflexiona, de manera personal i profunda, sobre les nefastes conseqüències de les guerres, unes guerres que deixen una empremta tràgica també en els paisatges que travessen, uns paisatges sovint màgics; es tracta, en aquest cas, d'una obra de caire fantàstic, on l'autora demostra l'amplitud dels seus registres, en desplegar una imaginació molt personal, no només amb ressons clàssics, sinó també de la tradició esotèrica.

Ara bé, des d'una banda o altra banda del mirall, Rodoreda sempre reflexiona sobre la condició humana, una condició tràgica, en contrast amb la bellesa del món circumdant, captada per personatges de gran sensibilitat.

Rodoreda, fet no massa freqüent, és, a més, de novel·lista destacada, una excel·lent contista, com ho demostren els diversos reculls que publicà, des de *Vint-i-dos contes* (1958), amb tècniques diverses, fins a *La meva Cristina i altres contes* (1967), de gran unitat i originalitat, per desembocar en les proses poètiques de *Viatges i flors* (1980). I sempre el rigor d'una autora que es considera, sobretot, una estilista, i que va destacar que «Una novel·la són paraules». De fet, si en la seva producció hi ha el substrat dels grans novel·listes i poetes europeus, també hi trobem el dels narradors catalans a qui considerà els seus mestres: Verdaguier, Ruyra i Carner.